

Ako je to u vás?

What are your rules?

REPORT

2021-1-SK01-KA122-SCH-000035627

**Co-funded by
the European Union**

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

**Co-funded by
the European Union**

Mobilita v Daugavpils mojimi očami	2
Vystahovalectvo a migrácia Rusov v Lotyšsku	3
Dejiny Rusov v Lotyšsku	4
Práva Rusov v Lotyšsku	5
Ruský jazyk a jeho používanie	6
Kultúra a kultúrne inštitúcie Rusov v Lotyšsku	9

Mobilita v Daugavpils mojimi očami

Cestovanie do Lotyšska bola skúsenosť, ktorá má v mojom srdci špecifické miesto, poskytla mi jedinečnú príležitosť spoznať inú kultúru a vytvoriť si trvalé spomienky, na ktoré nikdy nezabudnem. Pri spätnom pohľade som si uvedomila, že to bola pre mňa výnimočná príležitosť, vďaka ktorej som nielen spoznala okolitý svet, ale aj samu seba.

Architektúra mesta, od pevnosti Daugavpils až po detaily katedrály svätého Borisa a Gleba, ma fascinovala na každom kroku. Ako zainteresovaný človek do histórie sa mi najviac páčilo múzeum dejín Daugavpilsu, ktoré poskytovalo nespočetné množstvo informácií o meste, cez ktoré francúzsky cisár Napoleon Bonaparte viedol armádu počas ťaženia na Rusko, ktoré v tom čase porušilo dohodu kontinentálnej blokády. Okrem toho som si zamilovala malú knižnicu v univerzite aj s významnými ruskými spisovateľmi ako sú Dostojevskij, Čechov, Gogol alebo Tolstoj. Univerzita Daugavpils mi ponúkla celý rad poučných prednášok, ktoré mi umožnili rozšíriť si obzory ohľadne ruskej literatúry a študijných programov, ktoré sú v ponuke.

To, čo nepochybne urobilo môj výlet do Lotyšska skutočne výnimočným, bola príležitosť komunikovať s miestnymi obyvateľmi a zlepšiť tak svoju angličtinu a hlavne ruštinu. Rodina, u ktorej som týždeň prebývala bola nesmierne milá a ochotná priblížiť mi ich spôsob života ako ľudí odlišnej kultúry. Miestna kuchyňa bola ďalším veľkým prekvapením, pre mňa dovtedy neznámym. Ochutnala som veľa jedál z ich miestnej kuchyne, od vychutnania si výdatných lotyšských jedál v útulných reštauráciách až po zaujímavé variácie školských obedov. Nemôžem povedať, že všetky pokrmy mi chutili. S radosťou spomínam na predposledný deň nášho výletu, ako sme varili lotyšské národné jedlo a taktiež na piatok, pretože vyšiel album od Lany Del Rey, ktorý mi tento výlet nesmierne spríjemnil.

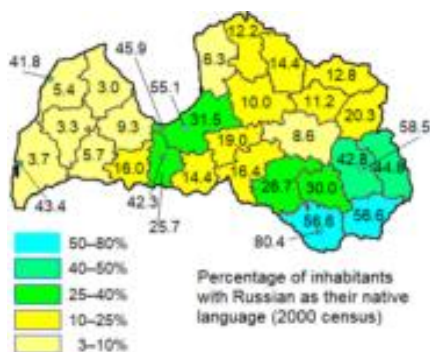
Na záver by som len chcela dodať, že moja cesta do Daugavpils v rámci programu Erasmus bola jedinečná šanca, ktorá prehĺbila moje kultúrne porozumenie a podporilo celoživotné spojenia. Som nesmierne vďačná za túto príležitosť a za ľudí, ktorých som mala možnosť spoznať za tak krátky čas.

Vyst'ahovalectvo a migrácia Rusov v Lotyšsku

Prví etnickí Rusi sa začali v Lotyšsku objavovať už počas Severnej vojny (1700-1721). Po jej skončení sa dnešné územie Lotyšska postupne dostalo pod nadvládu Ruska. Vyvrcholilo to pripojením Kurónska k Rusku r. 1795.

Postupná rusifikácia nastala počas vlády Mikuláša I. (1801-1825) a neskôr Alexander III. (1881-1894) zaviedol do všetkých škôl vyučovanie v Ruskom jazyku. V roku 1888 na územie pobaltských provincií Rusi preniesli svoju políciu a o rok neskôr aj súdy.

Koncom 19. stor. vedúce pozície v štáte zastávali len ruskí občania a vyučovanie na školách naďalej pokračovalo v ruskom jazyku. Od r. 1944 sa krajina stala

súčasťou ZSSR a obrovské množstvo ruských občanov migrovalo do Lotyšska. Ich počet sa v nasledujúcich desaťročiach iba zvyšoval.

Momentálne Rusi v Lotyšsku tvoria najpočetnejšiu etnickú menšinu. Vychádza to na 27,5 % obyvateľstva krajiny. Najväčšiu prevahu majú Rusi vo väčších aglomeráciách.

Štát momentálne vyvíja vysoký tlak na naturalizáciu Rusov, pretože z ich približného počtu 700 tis. má iba časť lotyšské občianstvo. Ostatní sú trpení iba ako cudzinci s povolením na trvalý pobyt.

Taktiež po vypuknutí ruskej invázie na Ukrajine lotyšská vláda vyžaduje, aby ruskí občania podstúpili test z lotyštiny. Dôvodom sú obavy z lojality voči lotyšskému štátu. V prípade, že testy neurobia budú musieť opustiť krajinu, prípadne budú nútené vyhostení.

Dejiny Rusov v Lotyšsku

Rusi tvoria v Lotyšsku najväčšiu etnickú menšinu, ktorá tvorí viac ako štvrtinu (25,6 percenta) obyvateľstva. Majú silné zastúpenie v hlavnom meste Riga, kde tvoria takmer polovicu obyvateľov mesta. Rusi v Lotyšsku sú rôznorodí v náboženskej identite, väčšinu tvoria východní pravoslávni, menší počet starovercov a katolíkov.

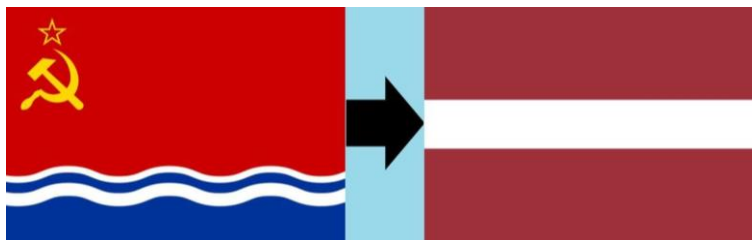
Prvé veľké skupiny etnických Rusov prišli do Lotyšska v osemnástom storočí ako súčasť narastajúceho vplyvu Ruska počas *Severnej vojny. Títo ľudia sa usadili väčšinou vo východnom dnešnom Lotyšsku, ktoré bolo v tom čase považované za súčasť Poľska. S postupným pripájaním lotyšského územia k cárskemu Rusku sa ruská populácia zvyšovala; až do konca devätnásteho storočia ich počet nepresiahol 200 000. Napriek tomu mnohí etnickí Rusi žijúci dnes v Lotyšsku sú potomkami rodín, ktoré žili v Lotyšsku už mnoho generácií.

V priebehu 19. storočia bol zavedený program rusifikácie cárom Alexandrom III., bol taktiež horlivý kresťan a podporovateľ pravoslávneho náboženstva. Náboženstvo pokladal za základný kameň stability v ríši a tiež za nástroj v rusifikácii neruských etník a národnostných skupín, preto v roku 1885 zaviedol ruštinu ako povinný jazyk.

Po ruskej revolúcii (1917) bola každej z Baltických republík udelená autonómia a do roku 1919 mali fungujúce suverénne vlády. Keď bol medzi Nemeckom a Sovietskym zväzom podpísaný Molotov-Ribbentrop pakt o neútočení (23.8.1939), malo to za následok rozdelenie východnej Európy medzi dvoma mocnosťami, a tak do leta 1940 sovietske jednotky ovládli vlády pobaltských republík.

Po druhej svetovej vojne viedla stalinizácia k politike ťažkej industrializácie v Pobaltí, čo malo za výsledok imigráciu Rusov do Lotyšska a Estónska. Povojnová migračná politika tak zvýšila ruskú populáciu v Lotyšsku do roku 1989 na 905 000. Mnohí Lotyši vnímali ruskú prítomnosť ako hrozbu pre prežitie lotyšského národa a ako traumatické dedičstvo sovietskej anexie.

*Severná vojna (1700-1721) prebiehala medzi severnou alianciou (Ruské impérium pod vedením Petra I., Dánsko, Nórsko, Sasko) proti Švédsku (Karol XII.), ktorého cieľom bola nadvláda o Baltské more. V 1721 podpísaním Nystadskej zmluvy patrilo Estónsko a Livónsko (Lotyšsko) do Ruskej ríše.

Práva Rusov v Lotyšsku

Medzi lotyšskými obyvateľmi je približne jedna štvrtina Rusov, ktorí majú ruštinu ako materinský jazyk. Počas nášho pobytu v Lotyšsku sme sa zamerali na práva Rusov v tejto krajine.

Počas našej krátkodobej mobility ešte stále prebiehala vojna Rusov na Ukrajine. A práve táto vojna mohla byť faktorom, ktorý by mohol výrazne obmedziť práva Rusov v Lotyšsku. Ako prvé čo sme zistili bolo, že lotyšská vláda zakázala prenos ruských médií.

Čo si Lotyši myslia o ruskej menšine v Lotyšsku?

Existujú dve spoločnosti – ruská a lotyšská. Podľa nás to vyzerá rovnako ako v iných krajinách, kde majú takú situáciu – časť ľudí má normálny vzťah alebo nemyslí na to, niektorí majú buď ruských kamarátov alebo manželku/manžela, takže ich vzťah je dobrý. Časť je proti Rusom, vyčítajú im, že sa nechcú učiť jazyk, občas sa chovajú povýšenecky až agresívne. Môžeme povedať, že kvôli kríze sa trochu zlepšili vzťahy.

Pýtali sme sa rodičov v našej hosťiteľskej rodine, či si myslia, že Rusi majú v Lotyšsku dostatočne zaistené práva.

Odpoveď znela : „Poznáme ľudí, ktorí nemajú: nemôžu voliť, pracovať na štátnych úradoch, nedostávajú dostatočný plat.“

Nasledovná otázka bola, čo si myslia o udeľovaní štátneho občianstva Rusom žijúcich v Lotyšsku, ktorí chcú mať lotyšské občianstvo?

Odpoveď: „Ľudia, ktorí sa tu narodili, pracujú tu od ukončenia štúdia, napr. aj na vysokej škole a bývajú tu celý život, stále nemajú občianstvo, vlastne nie sú občanmi svojej zemi.“

Časť ruských obyvateľov Lotyšska sa dnes necíti v krajine dobre a majú pocit, že vláda obmedzuje ich práva.

Ruský jazyk a jeho používanie

Viac ako štvrtinu lotyšského obyvateľstva tzn. 25,6 %, tvorí najväčšia etnická menšina – Rusi. Ruský jazyk je v Lotyšsku druhým najpoužívanejším jazykom (37,7 % hovoriacich). Avšak nie je považovaný za úradný jazyk, tým je len lotyšský jazyk.

V skutočnosti je Lotyšsko najviac rusky hovoriacou krajinou v Európe. Polovica obyvateľov krajiny žije vo veľkých mestách, kde 60 % obyvateľov tvoria Rusi a 40 % tvoria Lotyši. Po rusky sa hovorí najmä v Rige, Jūrmala, Ogre, Olaine a Saulkrasti. Čím ďalej od hlavného mesta ideme, tým viac lotyštiny počujeme okolo seba. Výnimku majú mestá Rezekneho a Daugavpils. Počas nášho pobytu v meste Daugavpils sme na vlastné oči spozorovali, že ruský jazyk je tu mimoriadne využívaný.

Ruský jazyk možno zachytiť v oblasti kultúry. Mnoho divadelných predstavení je v ruskom jazyku s lotyšskými titulkami. Takisto aj v kinách môžeme pozerať film s ruským dabingom a lotyšskými titulkami.

Avšak ruský jazyk sa používa najmä v sektore služieb. Kde môžeme zaradiť hotely, reštaurácie, obchody či múzeá. Počas návštevy múzea si môžete vybrať z viacerých jazykov, tak ako je to vo všetkých krajinách. Či bude prednáška v rodnom jazyku (lotyština) alebo je na výber ruský a samozrejme anglický jazyk. V obchode vám takisto rozumejú ak na nich začnete hovoriť po rusky opýtajú sa, či chcete komunikovať v ruskom jazyku. Staršia generácia ovláda ruský jazyk lepšie ako nová, ale sú tu mnohé výnimky.

V Lotyšsku existujú takzvané ruské školy, kde je výučba aj v ruskom jazyku, ide o bilingválne vzdelávanie. Škola musí zabezpečiť 60 % vyučovacích hodín v lotyšskom jazyku vo vyšších ročníkoch, tzn. aj keď sa nazýva ruská škola nie je na 100 % ruskou inštitúciou, pretože je tu vzdelávanie aj v lotyšskom jazyku.

Škôlka

Môže byť zmiešaná – sú tu ruské a lotyšské skupiny alebo bilingválne. V ruských skupinách sa lotyština vyučuje 2x týždenne a po dovŕšení piateho roku života sa kurzy lotyštiny konajú každý deň.

Základná škola

1 – 4 ročník – sú tu hodiny lotyšského jazyka no ostatné predmety sa vyučujú v dvoch jazykoch. Aký podiel hodín lotyšského jazyka sa bude vyučovať závisí od postavenia školy.

4 – 9 ročník – v triedach prebieha vzdelávanie v 2 jazykoch (lotyšský a ruský). V siedmom ročníku sa podiel lotyšského jazyka dramaticky zvýši.

Stredná škola musí dodržiavať pomer 60/40 – najmenej 60 % vyučovacích hodín musí prebiehať v lotyšskom jazyku a 40 % v ruskom.

Stredné odborné vzdelanie

V štátnych inštitúciách je vzdelávanie len v lotyštine. Avšak sú tu aj technické školy, kde sa vyučuje v ruštine alebo bilingválne.

Vysoká škola

Na súkromných univerzitách možno študovať v ruštine, avšak na štátnych vysokých školách vzdelávanie prebieha len v lotyštine.

Počas štúdia sú žiaci povinný zložiť štátne skúšky v lotyšskom jazyku.

Štátna skúška (test, skúška a centralizovaná skúška) je špeciálny postup vypracovaný na základe určitých zákonitostí na zistenie vedomostí a zručností človeka.

Žiaci úplného stredného vzdelávania musia zložiť štátne skúšky v 3. ročníku, 6. ročníku a 9. ročníku. Študenti vo všeobecnom stredoškolskom (vyššom) vzdelávaní musia zložiť minimálne 4 štátne skúšky.

Štátna skúška je organizovaná na národnej úrovni, takže študenti sa nemôžu rozhodnúť, kedy chcú skúšku spraviť. Každý rok kabinet ministrov schvaľuje Harmonogram štátnych skúšok.

V Lotyšsku sa nachádza približne 94 ruských/ bilingválnych škôl. A z toho 54 je v hlavnom meste Riga a 9 v Daugavpils (my sme boli v škole: Daugavpils Tehnoloģiju school - liceja)

Ruský jazyk sa takisto využíva aj v domácnostiach. Mnoho rodín žijúcich v Lotyšsku má žijúcich starých rodičov v Rusku. Preto v domácom prostredí preferujú komunikáciu v ruskom jazyku a lotyšský jazyk využívajú iba nevyhnutne na úradoch a v škole keďže v službách sa toleruje komunikácia aj v ruskom jazyku.

Internetové stránky sú takisto robené dvojjazyčne alebo aj trojjazyčne.

Na tomto obrázku môžeme vidieť, aký jazyk je na stránke použitý :

Typ školy	Webová stránka	Ruský jazyk	Anglický jazyk	Lotyšský jazyk
DAUGAVPILS BERNU UN JAUNATNES SPORTA SKOLA	https://www.daugavpils.lv/sports/sporta-skolas/komandu-sporta-veidu-skola			X
DAUGAVPILS LEDUS HALLE	https://www.daugavpils.lv/sports/sporta-bazes/daugavpils-ledus-halle			X
DAUGAVPILS OLIMPISKAIS CENTRS	https://www.daugavpilsoc.lv/en/about.html	X	X	X

Kultúra a kultúrne inštitúcie Rusov v Lotyšsku

Ruská komunita v Lotyšsku má zložitú históriu, ktorá trvá stáročia. Mnoho Rusov prvýkrát prišlo do Lotyšska v 18. a 19. storočí. Počas tohto obdobia sa ruská komunita v Lotyšsku rozrástla a stala sa dôležitou súčasťou kultúrneho a hospodárskeho života krajiny. 20. storočie však prinieslo Lotyšsku a jeho ruskej komunite významné zmeny. Po nezávislosti krajiny od Sovietskeho zväzu v roku 1991 mnohí Rusi v Lotyšsku čelili diskriminácii a problémom v prístupe k vzdelaniu, zamestnaniu a iným príležitostiam. To viedlo k napätiu medzi ruskou a lotyšskou komunitou.

Celkovo má ruská komunita v Lotyšsku bohatú a zložitú históriu, ktorá bola formovaná storočiami tradícií a zmien. Napriek výzvam v posledných rokoch si komunita dokázala zachovať svoju jedinečnú kultúrnu identitu prostredníctvom rôznych inštitúcií a podujatí a zostáva dôležitou súčasťou kultúrnej krajiny.

Mikhail Chekhov Riga Russian Theatre

Jednou z najvýznamnejších kultúrnych inštitúcií pre ruskú komunitu v Lotyšsku je Lotyšské štátne ruské činoherné divadlo so sídlom v Rige. Divadlo bolo založené v roku 1883 a je jedným z najstarších divadiel v ruskom jazyku na svete. Má bohatú históriu tvorby hier ruských a lotyšských dramatikov a získalo uznanie za svoj prínos ku kultúrnemu životu Lotyšska.

Okrem Lotyšského štátneho ruského činoherného divadla existuje aj množstvo novín, rozhlasových staníc a televíznych kanálov v ruskom jazyku, ktoré slúžia komunite.

Latvian National Opera / Latvian National Theatre

Latvian National Opera má bohatú históriu spolupráce s ruskými umeleckými organizáciami. Niektorí ruskí operní speváci a dirigenti vystupovali na pódiume Latvian National Opera a mnoho operných predstavení vychádza z ruských klasických diel.

Latvian National Theatre sa tiež môže pochváliť dlhoročnou spoluprácou s ruskými umelcami. Niektorí ruskí herci a režiséri vystupovali na pódiume Latvian National Theatre a mnoho divadelných predstavení bolo inšpirovaných ruskými klasickými dielami.

Daugavpils Theatre

Divadlo Daugavpils bolo založené v roku 1857 a je jedným z

najstarších profesionálnych divadiel v Lotyšsku a zároveň jediným stálym profesionálnym divadlom v regióne Latgale. Uvádza hry v lotyšskom, ruskom a latgalskom jazyku.

Daugavpils pilsētas pašvaldības iestāde "Krievu kultūras centrs"

Mestská inštitúcia „Ruské kultúrne centrum“ je jednou z najvýznamnejších kultúrnych inštitúcií v Lotyšsku, ktorá podporuje zachovanie a popularizáciu ruskej kultúry v Daugavpils a jeho okolí. Ruské kultúrne centrum poskytuje pestrý kultúrny program, ktorý zahŕňa koncerty, divadelné predstavenia, výstavy, semináre a ďalšie podujatia zamerané na propagáciu a zachovanie ruskej kultúry.

Ruské kultúrne centrum je tiež dôležitým zdrojom pre miestne združenia ruskej komunity, ktoré môžu využívať jeho zariadenia a zdroje na organizovanie vlastných podujatí a aktivít. Centrum je otvorené pre všetkých záujemcov bez ohľadu na ich rodný jazyk či kultúru. Je to tiež dôležitou kultúrnou turistickou destináciou, ktorá láka turistov z celého sveta, ktorí chcú spoznať a pochopiť ruskú kultúru a históriu. Stredisko ponúka pestrý turistický program, ktorý zahŕňa prehliadky mesta Daugavpils a jeho okolia, ako aj výučbu ruského jazyka a kultúry.

